

HVA SKJER I DE FREMVOKSENDE ØKONOMIER? UTFORDRINGER OG MULIGHETER

I. BAKGRUNN

II. HVA SKJER I FREMVOKSENDE ØKONOMIER?

III. HVILKE UTFORDRINGER?

IV. HVILKE MULIGHETER?

V. NOEN AVSLUTTENDE OBSERVASJONER

I. BAKGRUNN

Fin dag, full av fortettet informasjon.
Skal nå løfte blikket å se fremover.
Langt fremover. Og langt bakover.

HVA SKJER I FREMVOKSENDE ØKONOMIER?

Med fokus på KINA

HVILKE UTFORDRINGER? Med fokus på USA

HVILKE MULIGHETER? Med fokus på VESTEN

II. HVA SKJER I FREMVOKSENDE ØKONOMIER?

1. Fremvoksende økonomier tar over . . . .

1990: Fremvoksende markeder står for 14 %
av verdens industriproduksjon

2010: Andelen har økt til 34 %. ENORME FORSKYVNING

Lord Patton: Det som skjer er en naturlig rebalansering.

Eventyrlig høy sparing i fremvoksende økonomier, etter Asiakrisen
i 1997-98. Motstykket er underskudd i USA.

2000-2007: Årlig eksportvekst i Kina 25 %. Kan ikke fortsette

1980: BNP per capita 4 % i Kina sml. med Amerika
2010: BNP per capita er nå 20 % (Kjøpekraftsjustert)

2010, 3. Kvartal, Kinas BNP 28 % større enn 3 år før.
Mens USAs BNP omtrent det samme.

Finanskrisen har svekket USA økonomisk og politisk

BNP i alt: 15.000 milliarder dollar i USA, 6.000 i Kina.
Dvs. 40 prosent er Kinas BNP i forhold til USAs.

70-reglen, dobler seg på ti år om noe vokser med 7 %.

2003: Goldman Sachs, Kina størst i 2041

2010: Goldman Sachs, Kina størst i 2027

Hva så? Bare spørsmål om tid?

2. . . . men trenger en ny modell

2008-2010: Enorme realinvesteringer for å møte finanskrisen – 4.000 milliarder RMB på vel 20 måneder.

Kan ikke fortsette. Eksportvekst heller ingen varig løsning.
Only one game in town: Private forbruket må opp

Viktig av hensyn til intern stabilitet at godene fordeles jevnere.
Utvikling av "Harmonious society".

Utvikling av "velferdsstat", i små steg. Helse, skole og pensjon i økende grad statens ansvar. Gir rom for økt privat forbruk. Men krever økte statlige inntekter.

3. Kort tilbakeblikk

1978: Åpne opp. Komparative fortrinn. Omstilling uten tapere. Statseide foretak får konkurranse

1990s: Invitere inn FDIs. Marked og teknologi.

2001: Blir med i WTO. Binder seg til masten

2000s: Store overskudd. 2.600 mrd dollar i Banken.

Siste få år: Utgående FDI tar seg opp.

- Diversifisere, både over valuta og kapital og land
- Sikre tilgang på energi og råstoff
- Ny teknologi, egne merkevarer (Lenovo og Volvo)

Fortelle meg noen merkevarer som er kinesiske?

Sårt punkt for Kina at det ikke er mange slike.

Har med stolthet å gjøre. (Derfor fikk ikke Coca Cola kjøpe kinesisk produsent av softdrinks)

- Terge USA? Kina er Brasils største handelspartner
- Store i Afrika. Låner ut penger og setter i gang prosjekter uten å stille mange spørsmål.
Gjerne betalt med råvarer.

Kina AS drives nettopp slik – som et AS.

Bare ett parti. Kan tenke langsiktig.

Ingen omkamper – demokratisk sentralisme kalles det

Men harde kamper på kammerset, dvs. i Sentralkomiteen med vel tre hundre medlemmer.

Topporgan, Politbyråets Stående komité med ni mann.

Ny CEO er pekt ut (Xi Jinping), tar over i 2012

Ny CFO er pekt ut (Le Keqiang), tar over i 2012

4. Nye trender

- Satser mer på det militæret – har råd til det
  - Skyter ned satellitt i 2007
  - Utviklet raketter som rekker langt til havs
  - Skal bygge hangarskip? Element av stolthet. India, Thailand og Spania har – da bør vel Kina også ha?
- Ny femårs-plan i mars. Nye satsninger:
  - Nye energibærere, sol, vind, biomasse
  - Biologi
  - High-end equipment manufacturing
  - New materials
  - New energy vehicles
  - Antall biler fra 70 mill. til 200 mill. neste ti år

5. Kinas syn på den kinesiske modellen

Finanskrisen har gitt Kina større tro på egen modell
Krisen "Made in America"

Kinesiske banker klarte seg bra.
Hadde ikke mye råtne amerikanske papirer.

Wen Jiabao måtte stramme opp amerikanerne da det var fare for
at Freddie Mac og Fannie Mae ikke skulle betjene sin
obligasjonsgjeld.

Diktatur gir imponerende handlingsevnen
November 2008 handlingsplan for bruk av
4.000 milliarder yuan ekstra er klar, over 27 måneder.

- Jernbane mellom og T-baner i store byer
- Veier
- Havner
- Skoler og sykehus

Mer Non-Performing Loans (NPLs) i bankene. Bedre enn lavere
vekst, økende arbeidsledighet og sosial uro

6. MEN – alt er ikke bare fryd og gammen

Kun ett parti som bestemmer.

Dominerende rolle til SOEs (statseide foretak)

Dominerende rolle til SOBs (statseide banker)

Fravær av alternativer gir manglende legitimitet

Behov for Rule of Law. Mulig uten form for demokrati? Store utfordringer for Kina på hjemmebane:

- Korrupsjon
- Fordeling
- Miljø
- Legitimitet

7. Utsiktene på lenger sikt

Gjenvinne stoltheten – Midtens Rike – er kvintessensen i det kinesiske prosjekt.

Hundre års ydmykelse henger fortsatt i.
Og brukes ved behov.

MEN: Hva vil Kina med sin økende makt? Skape et ”middels velferdssamfunn” på hjemmebane. Men hva slags globale ambisjoner? Vet de det selv?

Lenge trodde vi at Kina ville bli som oss, når velstanden kom. Oppløsningen av Sovjetunionen, og den vestlige modellen vant.

Francis Fukuyama: *The End of History*

Liberalisme, demokrati, marked, sekulære samfunn

MEN: Tror vi fortsatt på det?

Martin Jacques: *When China Rules the World*

Hvor lenge kan vekst på 7-8 prosent fortsette?

- Noen hundre millioner til på flytting fra landsbygda til byene
- Fortsatt høy sparing
- Men ny modell må til – innenlandsk etterspørsel må ta over for utenlandsk

Hvordan blir den politiske utviklingen?

- Demokrati som egnet "teknologi" for å finne omforente løsninger i et samfunn der det stadig blir mer varierte og divergerende interesser?
- Mulig med demokrati "innenfra"? Fraksjoner i Partiet bryter ut og lager nye partier?

Demografiske utviklingen ugrei

- Fra seks arbeidstakere per pensjonist til to, i løpet av 30-40 år
- Kina blir gammelt før det blir rikt
- Brutal overvekt av antall fødte gutter – tikkende bombe?

Andre områder som kan bli ugreie

- Miljø/Forurensning. Kan virke samlende på folk. Farlig om mange nok blir sinte nok samtidig og på mange steder. Sovjet fikk problemer her
- Taiwan og Tibet. Folk blir rasende om ledelsen viser ettergivenhet her

III. HVILKE UTFORDRINGER?

Prøve bedre å forstå Kina og den kinesiske tenkemåten, kfr. bok av Jacques.

Amerikanerne ofte ikke så gode her.

”Kan dere lære noe av Kina”, spurte jeg nylig en ”policy-maker” i USA som jobber nært opp mot Kina. Svaret var like klart som det var skremmende: ”No”.

Joseph Nye:

If we treat China like an enemy, she will become one

Robert Kagan:

Powers change nations. It expands their wants and desires

Kissinger noe pessimistisk:

Verken Kina eller USA har mye erfaring i samarbeid med

LIKEVERDIGE

UTFORDRING:

Will China change enough to satisfy America?

And will America yield enough to satisfy China?

IV. HVILKE MULIGHETER?

Kina må legge om sin økonomiske modell.
Forbruket hjemme må opp.
Sier noe om hvilke bransjer i Kina som er interessante?

Kina vil gradvis la sin valuta bli internasjonal.
RMB vil trolig gradvis gå opp
1995-2005: 1 USD = 8,28 RMB
Nå, 1 USD koster vel 6,80 RMB

Kina vil fortsette å kjøpe opp bedrifter i andre land.
Og nok bli møtt med skepsis mange steder.

Mars 2010, Kina kjøper 19,5 % av ny portugisisk statsgjeld.
"We are definitely concerned if our friends are in difficulties", sa Fu Ying, den stilige kvinnen som er Kinas viseutenriksminister.

Motstykke – Kina får lettere innpass i gamle portugisisk kolonier i Afrika - Angola og Mozambique.

Andre land kan lettere finansiere sine underskudd?
Kommer hending inn i euroland

V. NOEN AVSLUTTENDE OBSERVASJONER

Optimismen har flyttet østover.

Hvor er The American Dream? Hvem har den?

87 % i Kina mener at landet går i riktig retning

45 % i India, 30 % i USA og 26 % i Frankrike

Ny bok: Is France Finished?

I Shanghai nylig. Samtale med mann på vel femti år. "Hva er du mest stolt av i Kina?" "A brighter future"

USA på en varig, nedadgående trend? Uten selv å skjønne det?

Klarer ikke USA å gjøre noe med sine utfordringer?
McCain: Trenger syv år før USA tar tak i problemene.

Fordel USA: Demografi og Melting Pot
Ulempe: Polarisering og handlingslammelse

USA is down, but not out? Har kommet tilbake tidligere
Vil lenge fortsatt være "the indispensable nation".

